

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare nr.105

www.parlament.md

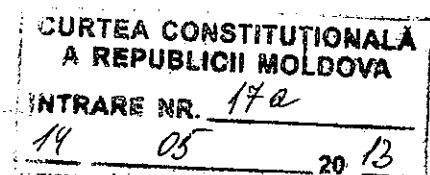
14 mai 2013

55 Nr. 22

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și art. 38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale

I. S. Ștefan

I. AUTORUL SESIZARII

1. Sîrbu Serghei
2. Deputat în Parlament
3. bd. Ștefan cel Mare 105
4. tel. 079799995

II. OBIECTUL SESIZARII

Prezenta sesizare are ca obiect articolul 23 alineatul (4) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională.

Respectiva normă care se solicită a fi supusă controlului constituționalității prevede următoarele:

“(4) Curtea Constituțională este în drept să se convoace în plen numai după ce au fost numiți cel puțin 4 judecători din partea tuturor autorităților competente.”

III. PREVEDERI RELEVANTE DIN LEGISLAȚIE

Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1, art.1) sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

“(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

“(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 134

Statutul

“(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 135

Atribuțiile

“(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.”

Articolul 136

Structura

“(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani.

(2) Doi judecători sînt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.

(3) Judecătorii Curtii Constituționale aleg, prin vot secret, președintele acesteia.”

Articolul 137

Independența

“Judecătorii Curtii Constituționale sînt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.”

Prevederile relevante ale Legii nr.317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea constituțională (M.O., 1994, nr.8, art.86) sunt următoarele:

Articolul 1 Curtea Constituțională - autoritate de jurisdicție Constituțională

“(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională:

- a) garantează supremația Constituției;
- b) asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească;
- c) garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 2 Legislația privind Curtea Constituțională

“Curtea Constituțională se conduce în activitatea sa de Constituție, de prezenta lege, Codul Jurisdicției Constituționale.”

Articolul 3 Principiile de activitate

“Curtea Constituțională activează în baza principiilor:

- a) independenței;
- b) colegialității;
- c) legalității;
- d) publicității.”

Articolul 13 Independența

“(1) Judecătorii Curții Constituționale sînt independenți în exercitarea mandatului și se supun numai Constituției.

(2) Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi trași la răspundere juridică pentru voturile sau opiniile exprimate în exercitarea mandatului.”

Articolul 23 Plenul Curții Constituționale

“(1) Curtea Constituțională exercită jurisdicția în ședințe plenare (plen.).

(2) Plenul Curții Constituționale, pe lângă exercitarea jurisdicției, conduce activitatea Curții în ansamblu.

(3) Cvorumul pentru plenul Curții Constituționale este de două treimi din numărul judecătorilor Curții.

(4) Curtea Constituțională este în drept să se convoace în plen numai după ce au fost numiți cel puțin 4 judecători din partea tuturor autorităților competente.”

Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă (M.O., 2003, nr.111-115, art.451) sunt următoarele:

Articolul 12¹

Ridicarea excepției de neconstituționalitate

“(1) Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova, iar controlul constituționalității actului normativ este de competența Curții Constituționale, instanța de judecată formulează o sesizare a Curții Constituționale pe care o transmite prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

(3) Din momentul emiterii de către instanță a încheierii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și pînă la adoptarea hotărîrii de către Curtea Constituțională, procedura de examinare a pricinii sau de executare a hotărîrii pronunțate se suspendă.”

Prevederile relevante ale Codului de procedură penală (M.O., 2003, nr.104-110, art.447) sunt următoarele:

Articolul 7

Legalitatea procesului penal

“(1) Procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

(2) Dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale.

(3) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rîndul său, sesizează Curtea Constituțională.

(4) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor legale și este expusă într-un act juridic care nu poate fi supus controlului constituționalității, instanța va aplica în direct legea.

(5) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică națională ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte, instanța va aplica reglementările internaționale în direct, motivînd hotărîrea sa și informînd despre aceasta autoritatea care a adoptat norma națională respectivă și Curtea Supremă de Justiție.

(6) Hotărîrile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sînt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

[...]”

Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, amendată prin protocoalele adiționale la această convenție (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărîrea Parlamentului nr.1298-XIII din 24 iulie 1997) sunt următoarele:

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședințe poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției. [...]”

IV. EXPUNEREA ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL OBIECTULUI SESIZĂRII

Potrivit articolului 134 din Constituție, Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova care este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției. Potrivit respectivei norme, Curtea garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Respectivele principii de valoare constituțională sunt trasate și în Legea cu privire la Curtea Constituțională, precum și în Codul jurisdicției constituționale, legi care detaliază activitatea organizatorică și funcțională a acestei autorități.

Astfel, din cuprinsul respectivei norme constituționale lesne se poate de concluzionat că rolul Curții Constituționale în construcția instituțională a fiecărui stat este unul major, Curtea reprezentînd garantul supremației Constituției și nu de puține ori se manifestă ca un veritabil arbitru în rezolvarea unor situații instituționale conflictuale.

Conform articolului 136 din Legea Supremă, Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani. Alineatul (2) al acestui articol prevede că *doi judecători sînt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.*

Astfel, observăm că în componența Înaltei Curți se asigură reprezentativitatea celor trei puteri în stat. În același timp, de la etapa în care

judecătorii sunt numiți în funcție, statutul lor este independent în coraport cu orice structuraă a statului. Or, articolul 137 din Constituție statuează expres că *judecatorii Curții Constituționale sînt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției*. Independența judecătorilor față de orice influență din exterior se asigură și de norma cuprinsă la articolul 139 din Legea Supremă potrivit căreia, funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată retribuită, cu excepția activității didactice și științifice.

Este de menționat că judecătorii constituționali își exercită activitatea în mod colegial. Acest aspect se desprinde din dispozițiile articolului 23 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, care la alineatul (1) prevede că “Curtea Constituțională exercită jurisdicția în ședințe plenare (plen.)”.

De asemenea, respectivul articol la alineatul (3) prevede că, *cvorumul pentru plenul Curții Constituționale este de două treimi din numărul judecătorilor Curții*.

Din norma citată *supra*, se desprinde că pentru activitatea Curții Constituționale în ședințe plenare, este necesară prezența a *cel puțin patru judecători*, din numărul total stabilit de lege.

În acest context, este de reținut că majoritatea instituțiilor care activează în mod colegial pentru a fi deliberative ședințele acestora, se necesită un numar de cel puțin jumătate din membri.

Contrar normei care asigură activitatea Curții cu cel puțin patru judecători ai acesteia, dispoziția articolului 23 alin. (4) din Legea nr. 317-XIII prevede că “*Curtea Constituțională este în drept să se convoace în plen numai după ce au fost numiți cel puțin 4 judecători din partea tuturor autorităților competente.*”

Astfel, din respectiva normă se desprinde că convocarea în Plen a judecatorilor Curții este posibilă doar dacă sunt numiți în componența acesteia judecători din partea puterii legislative, executive și puterii judecătorești.

Este de notat că respectiva normă *care condiționează posibilitatea de activitate* a instanței de jurisdicție constituțională *este contrară articolului 134 din Constituție* care, după cum am menționat statuează că, Curtea Constituțională *este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.*

În același timp norma care se solicită a fi supusă controlului de constituționalitate nu garantează independența activității Curții or, în condițiile respectivei norme, aceasta în permanență poate fi dependentă de o autoritate mandatată prin lege să desemneze judecătorii constituționali și care în pofida obligației legale de ai numi în termen de 15 zile de la data sesizării Președintelui Curții Constituționale, ezită să o facă.

De asemenea, respectiva normă nu asigură nici independența eficientă a judecătorilor, în pofida respectivei garanții acordată prin articolul 137 din Constituție. Deci chiar în situația existenței a 4 judecători, număr suficient pentru convocarea Plenului (potrivit art. 23 alin. (3) din Legea nr. 317-XIII), prin dispoziția art. 23 alin. (4) activitatea acestora poate fi blocată doar din considerentul că o autoritate competentă (Parlament, Guvern sau Consiliul Superior al Magistraturii) nu a desemnat nici un judecător.

Totodată, se observă cu suficientă claritate că există chiar și o colizie între alineatul (3) și alineatul (4) al articolului 23 din Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Anume dispoziția alineatului (3) vine să asigure aplicabilitatea principiilor care guvernează activitatea Curții. Potrivit art. 3 din Legea prenotată, Curtea Constituțională activează în baza principiilor: *a) independenței; b) colegialității; c) legalității și d) publicității.*

Primele trei principii enumerate sunt puse în aplicare, după cum am menționat, inclusiv și prin art. 23 alin. (3). Cu un caracter diametral respectivei norme de a asigura activitatea eficientă a Curții, *articolul 23 alin. (4) permite de a obstrucționa funcționalitatea respectivei autorități de jurisdicție constituțională.*

Cu titlu de exemplu se poate de menționat că la expirarea mandatului la patru judecători constituționali, la 23 februarie 2013, numiți de către Parlament și Consiliul Superior al Magistraturii, Forul Legislativ a numit un judecător la 29 martie curent iar, cel de-al doilea judecător a fost numit abia la 5 aprilie. Prin respectiva tergiversare în numirea judecătorilor și în pofida normei legale invocate (art. 23 alin. (4)), pe parcursul respectivei perioade Curtea a fost în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile funcționale.

La fel, rațiunea respectivei norme este lipsită și de o justificare logică. Or, chiar și în cazul în care sunt desemnați judecători din partea tuturor celor trei puteri, prin prisma normelor constituționale și implicit în baza art. 23 alin. (3), în Plen se pot convoca doar judecători numiți de 2 autorități.

Este de notat că Curtea Constituțională, a fost investită prin Legea fundamentală cu misiunea principală de a exercita controlul constituționalității actelor normative. Existența justiției constituționale are ca premisă fundamentală asigurarea supremației Constituției. Reieșind din principala atribuție a instanței de jurisdicție constituțională, este contrar principiilor care guvernează o societate democratică posibilitatea inexistenței unui mecanism de control a legilor adoptate. Ba mai mult, posibilitatea creării unor astfel de circumstanțe, ar permite chiar și situații de abuz din partea puterii executive sau legislative la adoptarea actelor normative.

Potrivit regulilor aplicabile într- un stat de drept, adică într-un stat în care se asigură supremația legii, nemijlocit a Constituției, o astfel de autoritate care este poziționată în vârful ierarhiei celor trei puteri în stat *nu poate fi nefuncțională*.

Suplimentar, nu mai puțin important de a menționa este și faptul că prin existența unei norme care împiedică activitatea Curții, într-un final *se încalcă și examinarea cauzelor deduse în fața instanțelor de drept comun într-un termen rezonabil* și într-un final încălcarea principiului constituțional privind *accesul liber la justiție a cetățenilor* (art. 20 din Constituție și art. 6 din Convenția Europeană).

Respectiva afirmație rezultă din competența Curții de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate.

Dreptul de acces la justiție este o componentă fundamentală a dreptului la un proces echitabil și totodată, piatra de temelie a oricărui demers în fața unei instanțe. Fără un acces efectiv la o instanță pentru valorificarea lor, drepturile oferite justițiabililor și consacrate în Constituție, legi sau alte acte normative ar fi iluzorii.

Dreptul de acces la o instanță constituțională reprezintă de asemenea un aspect al dreptului de liber acces la justiție, întrucât de cele mai multe ori de decizia acesteia în privința conformității unei legi cu Constituția depinde soarta unui proces determinat.

Potrivit codurilor de procedură, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată atât de către instanță din oficiu cât și la solicitarea părților. Iar pe întreaga perioadă de examinare de către Curtea Constituțională a excepției, *procesul de judecată se suspendă*, fapt ce condiționează examinarea de fiecare dată în termeni proximi a unor astfel de sesizări.

Excepția de neconstituționalitate reprezintă un mijloc de apărare utilizat în cadrul unui proces, constituind nu doar o modalitate de concretizare a dreptului de acces liber la justiție și a dreptului la un proces echitabil, ci și o manifestare a principiului statului de drept, având în vedere că, prin intermediul acesteia, se tinde la soluționarea litigiului în baza unor norme a căror constituționalitate este în afara oricărei îndoieli.

Așadar, scopul invocării unei excepții de neconstituționalitate îl reprezintă constatarea caracterului neconstituțional al normei supuse controlului Curții, autorul acesteia fiind animat de convingerea că textul de legea plicabil în soluționarea procesului în cadrul căruia a fost ridicată prezintă anumite vicii de constituționalitate, prin sesizarea Curții urmărindu-se îndepărtarea din ansamblul legislației a prevederilor contrare textelor sau principiilor înscrise în Legea fundamentală.

La fel este de subliniat că deciziile pronunțate în cadrul soluționării excepțiilor de neconstituționalitate nu produc doar efecte relative, *inter partes*, în cadrul procesului în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, ci produc efecte absolute, *erga omnes*.

Relevînd rolul autorității de jurisdicție constituțională în afirmarea supremației Constituției, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, asigurarea menținerii echilibrului puterilor în stat, prin norma cuprinsă la articolul 23 alineatul (4) din Legea nr. 317-XIII cu privire la Curtea Constituțională se subminează competența constituțională a acestei autorități.

V. CERINȚELE SESIZĂRII

Reieșind din cele menționate și în conformitate cu prevederile articolelor 20, 26, 134, 135, 137 din Constituție și articolelor 4 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 4, 38 și 39 din Codul jurisdicției constituționale,

Solicit:

1. Primirea și examinarea în **regim de urgență** a prezentei sesizări pentru a nu pemrite unor forțe politice de a provoca, în scurt timp, blocarea activității Curții Constituționale.

2. Exercițarea controlului constituționalității pentru a fi declarat neconstituțional articolul 23 alineatul (4) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională.

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

Serghei SÎRBU,
deputat